

W. B. Lockwood

Lehrbuch der modernen jiddischen Sprache

Mit ausgewählten Lesestücken

Buske

W. B. Lockwood

Lehrbuch der modernen
jiddischen Sprache

MIT AUSGEWÄHLTEN LESESTÜCKEN

HELMUT BUSKE VERLAG
HAMBURG

Die mit °° gekennzeichneten Texte können als Sprachaufnahmen im mp3-Format von der Website des Buske-Verlags heruntergeladen werden. Besuchen Sie hierzu die Produktdetailseite des Buches oder gehen Sie auf: www.buske.de/lehrbuch_jiddisch

Im Digitaldruck »on demand« hergestelltes, inhaltlich mit der ersten Auflage von 1995 identisches Exemplar. Wir bitten um Verständnis für unvermeidliche Abweichungen in der Ausstattung, die der Einzelfertigung geschuldet sind. Weitere Informationen unter: www.buske.de/bod

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek
Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten sind im Internet über <<https://portal.dnb.de>> abrufbar.

ISBN 978-3-87118-987-6

© 1995 Helmut Buske Verlag GmbH, Hamburg. Alle Rechte vorbehalten. Dies gilt auch für Vervielfältigungen, Übertragungen, Mikroverfilmungen und die Einspeicherung und Verarbeitung in elektronischen Systemen, soweit es nicht §§ 53 und 54 UrhG ausdrücklich gestatten. Satz: Rheingold-Satz, Flörsheim-Dalsheim. Druck und Bindung: Libri Plureos GmbH, Hamburg. Printed in Germany.

Im Gedenken

an meinen Schwiegervater

JOSEF SCHWARCZ

י"ט

und an meine Tochter

VERA BAVISKAR

langjährige Mitarbeiterin am
*The Language and Culture Atlas
of Ashkenazic Jewry*

ע"ה

INHALT

1

EINLEITUNG	
AUSSPRACHE	4
Kombinatorischer Lautwandel	5
Betonung	6
Besonderheiten der semitischen Lehnwörter	7
DAS SUBSTANTIV	8
Einleitendes	8
Deklination	9
Im Singular deklinierte Substantive	9
Zusammengesetzte Namen	11
Pluralbildung	12
<i>Erste Klasse:</i> Plural auf <i>-n</i> bzw. <i>-en</i> (S. 12) – Plural auf <i>-n</i> (S. 12) – Plural auf <i>-en</i> (S. 15) – <i>Zweite Klasse:</i> Plural auf <i>-er</i> (S. 16) – Plural ohne Umlaut (S. 17) – Plural mit Umlaut (S. 17) – <i>Dritte Klasse:</i> Plural auf <i>-s</i> (S. 18) – Singularendung auf unbetonten Vokal, bes. <i>-e</i> (S. 19) – Singularendung auf <i>-er</i> (S. 21) – Singularendung <i>-em, -en</i> bzw. <i>-n, -in</i> (S. 22) – Personennamen (S. 23) – <i>Vierte Klasse:</i> Plural auf <i>-es</i> (S. 23) – Slawismen (S. 23) – Semitismen (S. 24) – Plural ohne Vokalwechsel (S. 24) – Plural auf <i>-óes</i> (S. 24) – Plural mit Vokalwechsel (S. 25) – Plural auf <i>-yes</i> (S. 26) – <i>Fünfte Klasse:</i> Plural auf <i>-im</i> (S. 26) – Plural ohne Vokalwechsel (S. 26) – Plural mit Vokalwechsel (S. 27) – Einsilbige Substantive (S. 27) – Zweisilbige Substantive (S. 27) – <i>Sechste Klasse:</i> Plural auf <i>-ekh</i> , nach vokalischem Auslaut <i>-kh</i> (S. 30) – <i>Siebte Klasse:</i> Ohne Pluralendung (S. 31) – Im Plural unverändert (S. 31) – Plural mit Umlaut (S. 32)	
Substantive, die nur im Plural vorkommen	34
Zusammensetzungen	34
Das substantivierte Adjektiv	37
Bildung weiblicher Personen- und Tierbezeichnungen gegenüber entsprechenden Maskulina	38
Diminutiv	41
Erste Diminuierungsstufe (S. 42) – Zweite Diminuierungsstufe (S. 44)	

DER ARTIKEL	45
Der bestimmte Artikel	45
Der unbestimmte Artikel	45
DAS ADJEKTIV	46
Deklination	46
Flexivische Besonderheiten	49
Komparation	50
Pronominaladjektive	52
Possessive	52
Demonstrative	54
Interrogative	55
Relative	55
Indefinite	55
DAS ADVERB	57
Bildungsweise	57
Komparation	58
Pronominaladverbien	58
Ortsadverbien	59
Richtungsadverbien	59
Zeitadverbien	60
Weitere Zeitausdrücke	60
Verschiedenes	61
INTERJEKTIONEN	63
PRONOMEN	64
Personalpronomen	64
Possessive	64
Demonstrative	65
Interrogative	65
Relative	66
Indefinitive	66
Zusammengesetzte Pronomen	67
NUMERALE	68
Grundzahlen	68
Ordnungszahlen	69
Bruchzahlen	69

Zahladverbien	69
Zeitangaben	70
DAS VERB	72
Einleitendes	72
Hilfsverben	72
Das Hilfsverb <i>zayn</i> (S. 72) – Das Hilfsverb <i>hobn</i> (S. 73) – Das Hilfsverb <i>vern</i> (S. 74)	
Schwache Verben	75
<i>Erste Klasse (Die Hauptklasse)</i> (S. 75) – Aktiv (S. 75) – Passiv (S. 75) – Infinitiv auf <i>-en</i> (S. 77) – Infinitiv auf silbisches <i>-n</i> (S. 77) – Verschiedenes (S. 78) – <i>Zweite Klasse</i> : Stämme auf <i>-e</i> (S. 79) – Infinitiv auf <i>-en</i> (S. 80) – Infinitiv auf <i>-enen</i> (S. 80)	
Die Modalverben	80
Die Modalverben in ihren Hauptverwendungen (S. 81)	
Starke Verben	83
Zusammengesetzte Verben	86
Reflexive Verben	88
Pronomen als Akkusativobjekt (S. 89) – Schwache Verben (S. 90) – Starke Verben (S. 90)	
Periphrastische Verben	91
<i>Erste Klasse</i> (S. 91) – Die Hilfsverben <i>zayn</i> und <i>vern</i> (S. 91) Das Hilfsverb <i>hobn</i> u. a. (S. 94) – <i>Zweite Klasse</i> (S. 95)	
Verschiedenes	96
Plusquamperfekt und Konditional: Varianten (S. 96.) – Zwei- tes Futur: Varianten (S. 97) – Das Hilfsverb bei den intransiti- ven Verben (S. 97)	
KONJUNKTIONEN	98
Nebenordnende Konjunktionen	98
Adverbiale Konjunktionen	101
PRÄPOSITIONEN	103
Verschmelzung von Präposition und Dativartikel <i>dem</i>	103
Verzeichnis der Präpositionen	104
ZUR SYNTAX	110
Kasus	110
Artikel	111
Adjektive	112

Pronomen	113
Infinitiv	116
Partizipien	118
Stammkonstruktion	119
Zeitenfolge im Haupt- und Nebensatz	120
Perfektiver Aspekt	121
Asyndese	121
Interrogativsätze	122
Konditionalsätze	122
Relativsätze	124
Reflexive Verben	126
Ellipse	128
Negation	129
Wortstellung	132
 LESESTÜCKE IN UMSCHRIFT	 137
Eliesers Brautwerbung – 1. Mose 24: 32–49 ^{oo}	137
Psalm 137 ^{oo}	138
Geburt Jesu in Bethlehem – Lukas 2: 1–4	139
Ursprung und Ausbreitung der jiddischen Sprache (Max Weinreich)	140
Elia Levita Bachur	143
Solomon Bogorad	146
Anekdotenecke ^{oo} (Nach Salcia Landmann)	147
Messiaserwartung im Jahre 1666 in Polen – <i>Oysterlishe Shmues</i> ^{oo} (Isaac Bashevis Singer)	149
In gebundener Rede	
<i>Mir zaynen do!</i> ^{oo} (Hirsch Glick)	154
<i>Zunen-untergang</i> ^{oo} (Joas Salomo Blumgarten)	155
<i>Oyfn Pripetshik</i> ^{oo} (Mark Warshavsky)	156
<i>A Retenish</i> (Namenlos)	157
<i>Der Rebe geyt tantsn</i> (Namenlos)	157
 SCHRIFTLEHRE	 158
Schriftzeichen	158
Schreibung der Semitismen	160
Abkürzungen	162
Zahlzeichen	163
Die Kursive (Schreibschrift)	164
Leseübung	164

EINLEITUNG

Das Stammgebiet des Jiddischen zerfällt in einen westlichen und einen östlichen Teil. Zum westjiddischen Gebiet gehören Deutschland, Österreich, Böhmen, Mähren, Ungarn, das ostjiddische Gebiet umfaßt Polen mit der westlichen Ukraine, Litauen und Weißrußland. Während das Westjiddische bereits gegen Ende des 18. Jh.s im Verfall begriffen war, erlebte das Ostjiddische einen ungeheuren Aufschwung. Es entstand eine beachtliche Literatur in weitgehend einheitlicher Sprache, die auf dem sogenannten mitteljiddischen oder *u*-Dialekt Polens und der westlichen Ukraine basiert. Im 20. Jh. schreitet die Standardisierung der Schriftsprache fort, und zwar nicht nur in grammatischer und lexikalischer Hinsicht. Man bemüht sich nämlich auch um eine Hochlautung, die im wesentlichen die phonetisch einfachere Aussprache des nordostjiddischen oder *o*-Dialekts Litauens und Weißrußlands darstellt. Die diesbezüglichen Unterschiede zwischen den Dialekten betreffen vor allen Dingen die Vokallaute; sie haben keinen Einfluß auf die Schriftform, z. B. מאל 'Mal' wird [mül] oder [mol] gelesen, je nachdem ob man nach dem *u*- oder *o*-Dialekt spricht. Gemäß der Zielsetzung dieses Lehrbuchs gibt die im folgenden verwendete Umschrift des Jiddischen die oben beschriebene Hochlautung wieder.

Über den Werdegang der jiddischen Sprache bis zur Katastrophe im Zweiten Weltkrieg geben J. BIN-NUN, *Jiddisch und die Deutschen Mundarten*, 1973, Allgemeiner Teil, S. 11–175 (als Studienausgabe separat erhältlich), und S. A. BIRNBAUM, *Yiddish: A Survey and a Grammar*, 1979, Aufschluß. Sprachen 1940 schätzungsweise noch zehn Millionen Menschen ihre jiddische Muttersprache, können es nach dem Holocaust höchstens fünf Millionen gewesen sein. Sie befanden sich vorwiegend in der Sowjetunion und in den Vereinigten Staaten von Amerika. Das furchtbare Unwetter, das auf das Stammgebiet niederging, hat den Mutterboden weggeschwemmt. Übrig geblieben ist praktisch nur ein Kolonialjiddisch, das sich gegen die Anziehungskraft der jeweiligen Landessprache im allgemeinen nicht behaupten kann. Lediglich in den geschlossenen ultra-orthodoxen Gemeinden wird das Jiddische noch an die heranwachsende Generation weitergegeben. Wieviele Menschen heute der jiddischen Sprache mächtig sind, ist unbekannt. Sicher ist nur, daß diese überwiegend der älteren Generation angehören, infolgedessen nimmt die Zahl der Sprachträger rasch

ab. Verstreute Reste des Westjiddischen, die sich in das 20. Jh. hinübergerettet haben, sind mittlerweile erloschen. Ungeachtet dieses Rückgangs zeigt sich in den letzten Jahrzehnten ein reges Interesse für das Jiddische in Kreisen der Wissenschaft, vorab in den Vereinigten Staaten, in jüngster Zeit auch in Israel. Aber auch an deutschen Universitäten gewinnt die Jiddistik, deren Bedeutung besonders für die ältere Germanistik auf der Hand liegt, immer mehr an Boden.

Das heutige Jiddisch weist eine kaum übersehbare Fülle von semitischen (d. h. hebräischen und aramäischen) Lehnwörtern auf. Viele davon sind unentbehrlich und nicht ersetzbar, so z. B. Bezeichnungen für jüdische Feiertage wie *shabes* Sabbat, Samstag, *yom-kíper* Versöhnungstag, oder die jüdische Hochzeit *khásene* mit den *khosn-kále* Brautpaar, eig. Bräutigam-Braut. Die Hauptmasse der Entlehnungen hat jedoch keinen spezifisch jüdischen Bezug. Was die Alltagssprache anbelangt, sind die fraglichen Wörter in erster Linie Substantive, darunter *emes* Wahrheit, *khaye* Tier, *levóne* Mond, *milkhóme* Krieg, *ponim* Gesicht, *sho* Stunde, *shokhn* Nachbar, *sof* Ende, *yam* Meer, aber auch andere Wortarten sind gut vertreten, z. B. *emes* wahr (resthaft *far vor* fürwahr), *poshet* einfach, *gáneven* stehlen, *mishpetn* richten, urteilen, sodann *afíle* sogar, *aváde* sicherlich, *efsher* vielleicht, *kimát* beinahe, *tomid* immer, *beshás* oder *beyz* während, auch *khásene* und die damit verbundenen Wendungen werden jetzt auf die nichtjüdische Hochzeit angewendet. In anderen Beispielen stellt das semitische Lehnwort den gängigen Ausdruck dar: *kholem*, *khoydesh*, *mishpókhe*, *neshóme*, seltener *troym*, *monat*, *familye*, *zel*. Oft stehen Lehn- und Erbwort mehr oder weniger gleichwertig nebeneinander: *dire*, *nes*, *simen* = *voynung*, *vunder*, *tseykhn*, ebenfalls *broygez* = *beyz* 'zornig', *hár-genen* = *teytn*. Der Semitismus kann herabsetzenden Sinn haben: *kelev*, *klavte* neben *hunt*, *tsoyg* 'Hündin', häufig auf Menschen übertragen.

In den meisten Fällen jedoch sind die semitischen Lehnwörter eher stilistische Varianten, die gegenüber den deutschen Erbwörtern (oder etwaigen Entlehnungen aus dem Neuhochdeutschen, internationalen Wörtern usw.) als gewählter wirken. Sie sind vor allem in der Schriftsprache angesiedelt: *emúne*, *guf*, *khayel*, *malkhes-shomáim*, *svore* neben *gloybn*, *kerper* oder *layb*, *arméy*, *himlraykh*, *meynung*, ferner Adjektive teils mit nichtsemitischem Suffix: *boylet*, *koyekhdik*, *yekhídish* neben *daytlekh*, *mekhtik* oder *makhtik*, *individuel*. Auffallend sind die vielen verbalen Bildungen. Von diesen haben sich aber verhältnismäßig wenige dem ererbten Muster angepaßt, wie z. B. *dárshenen* neben *preydikn* oder *masern* denunzieren. Die überwiegende Mehrheit bildet

eine neue, periphrastische Verbklassse (S. 91): *medie zayn, mekáber zayn, goyyer zayn, shoylet zayn* neben *informirn, bagrobn, baykumen* überwinden, *geveltikn* herrschen.

Auch das Slawische hat einen überaus großen Einfluß auf das Jiddische ausgeübt; vor allem sind hier das Polnische und, wenn auch hauptsächlich nur regional, das Weißrussische und das Ukrainische maßgebend. Zunächst kommen die mannigfaltigen Lehnwörter in Betracht, welche sich vornehmlich auf Gegenstände und Vorgänge des Alltags beziehen, s. die Beispiele in den betreffenden Abschnitten der Formenlehre. Viele Slawismen haben altes Wortgut verdrängt: *vé-tshere* Abendessen, *lise* kahlköpfig, *blondzhen* irren, irre gehen, andere machen Erbwörtern den Raum streitig: *shtshur* = *rats*, *khropen* = *shnorkhtsn*, *brudik* = *koytik* oder *shmutsik*. Sehr zahlreich sind die Lehnübersetzungen nach slawischem Vorbild, was namentlich beim Verb ersichtlich wird, vgl. *ibershraybn* abschreiben, *onshpiln* aufnehmen (Tonband, Schallplatte), *opruen* (neben *oysruen*) ausruhen, *unterkoyfn* bestechen, *oyslernen zikh* lernen, *tseveynen zikh* in Tränen ausbrechen. Besonders durch den wechselseitigen Austausch von Suffixen wurde das slawische Element mit dem herkömmlichen deutschen Wortgut dermaßen verquickt, daß zahlreiche hybride Bildungen entstanden sind. Auch die semitische Komponente wurde in diese Entwicklung einbezogen, was die Eigenart des Jiddischen als Mischsprache verstärkt hervorhebt.

Gewissermaßen als Lernstütze haben wir die betreffenden Lehnwörter im allgemeinen mit dem Vermerk sem. bzw. slaw. kenntlich gemacht.

DAS SUBSTANTIV

EINLEITENDES

In der jiddischen Literatursprache sind die drei Genera der deutschen Grundsprache erhalten. Allerdings sind Unterschiede zum Deutschen recht häufig, z. B. *der gopl* die Gabel, *di bord* der Bart, *di shverd* das Schwert. Sehr oft schwankt das Genus: *der* oder *di shtul* der Stuhl, *dos* oder *der tsimer* das Zimmer, *di* oder *dos vesh* die Wäsche; nicht selten sind alle drei Genera gut belegt, so *der / di / dos kishn* das Kissen. Hinzu kommt, daß internationale Fremdwörter, die auf Konsonant ausgehen, nach slawischem Muster zumeist als Maskulina behandelt werden, vgl. *der ideál* das Ideal, *di* aber auch *der bank* die (Geld)bank. Die nordostjiddische Volkssprache hat das Neutrum eingebüßt; was im Mitteljiddischen sächlich ist, ist hier entweder männlich oder weiblich, mitunter beides: *der bukh* das Buch, *di lam* das Lamm, *der* oder *di rod* das Rad gegenüber *dos bukh*, *dos lam*, *dos rod*, und nordöstliche Formen neben solchen aus anderen Teilen des jiddischen Sprachraums kommen mehr oder weniger auch in gedruckter Sprache vor. Da in der Genusfrage bislang eine feste Norm vielfach nicht erzielt wurde, richten wir uns in dieser Beziehung im wesentlichen nach den Empfehlungen U. WEINREICHS im jiddisch-englischen Teil seines 1968 erschienenen *Modern english-yiddish, yiddish-english dictionary*.

Bei der Pluralbildung treten ebenfalls Unterschiede auf, die auf landschaftliche Besonderheiten zurückgehen. Infolgedessen sind auch in der Schriftsprache Doppelformen gang und gäbe, wovon wir im folgenden eine Auswahl bringen, und zwar wieder in engem Anschluß an das Wörterbuch Weinreichs.

Landschaftliche Eigenheiten spiegeln sich ferner darin wieder, daß unterschiedliche Formen ein und desselben Substantivs keine Seltenheit sind, so *vevrik* männl., *véverke* weibl. Eichhörnchen, *dlot* männl., *dólete* weibl. Meißel. Schließlich sei erwähnt, daß zahlreiche Gegenstände keine allgemein verbindliche, einheitliche Bezeichnung haben: die Ente ist entweder *entl* oder *katshke*, der Korb hat seinen hochdeutschen Namen in gewissen Teilen des Sprachgebiets beibehalten, in anderen jedoch haben sich Synonyme durchgesetzt, nämlich *koyber*, *koysh* oder *koshik*, die auch in der Schriftsprache ihr Recht behaupten.

DEKLINATION

IM SINGULAR DEKLINIERTE SUBSTANTIVE

Das Substantiv besitzt im allgemeinen keine Kasusendungen mehr außer im Genitiv, der mit *-s* (*-es*, *-ns*) gebildet wird. Er tritt meist im Singular auf, und zwar vornehmlich bei Substantiven, die Menschen bezeichnen, sowie bei Personennamen. Beispiele von Pluralformen auf S. 110.

Nom. *der tate* slaw. der Vater, Gen. *dem tatns*, Dat.Akk. *dem tatn*
Ebenso *zeyde* slaw. Großvater, *rebe* sem. (chassid.) Rabbi, (jüd.) Schullehrer

Nom. *der mentsh* der Mensch, Gen. *dem mentshns*, Dat.Akk. *dem mentsh(n)*

Ebenso *Yid* Jude, (Zugehörigkeit zum Judentum irrelevant) *yid* (jüd.) Mann.

Nom. *di mame* slaw. die Mutter, Gen. *der mames*, Dat. *der mame(n)*, Akk. *di mame*

Ebenso *bobe* slaw. Großmutter, *mume* Tante.

Nom. *dos harts* das Herz, Gen. –, Dat. *dem harts*, im übertragenen Sinn meist *hartsn*, Akk. *dos harts*

Siehe auch das substantivierte Adjektiv (S. 37).

Personennamen sind ebenfalls flektierbar. Die Endungen Gen. *-s* usw., Dat.Akk. *-n* bzw. *-en* (vgl. S. 5) gelten sowohl für Maskulina als auch für Feminina. Die Dat.Akk.-Endung wird für die Literatursprache empfohlen. Sie kann jedoch aus stilistischen Gründen wegfallen: *der Got fun Avróhom un fun Yitskhok un fun Yankev*.

Wo Vor- und Nachname gebraucht werden, flektiert nur der letztere: *er ken Arn Barnboymen* er kennt Aaron Birnbaum. Namen, die in Verbindung mit einem Titel oder ähnlichem Zusatz vorkommen, bleiben unverändert, während der Zusatz die Flexionsendung annimmt: *Eliyóhu-hanóvi* der Prophet Elias, Dat.Akk. *Eliyóhu-hanóvi(n)*, Gen. *Eliyóhu-hanóvis*, weiterhin *Glikl fun Hameln*, *Dovid Leyvi olev-ashólem* (selig), Gen. *Glikl fun Hamelns*, *Dovid Leyvi olev-ashólems*, gleichfalls Namen mit Patronymikon: *Moyshe ben Maymen* Maimonides, Gen. *Moyshe ben Maymens*.

Die untenstehenden Beispiele gehören zu den gebräuchlichsten ost-jüdischen Rufnamen. Gewisse Namen semitischen Ursprungs haben neben der volksüblichen Form eine enger an das Schriftbild angelehnte, feierliche Vollform (Vf.)

Maskulina

Nom. *Dovid* David, Gen. *Dovids*, Dat.Akk. *Dovid(en)*

Ebenso *Aleksander* und dessen Koseform *Sender*, *Ber* (Bär), *Borekh* Baruch, *Dov* (sem. = *Ber*), *Gavriel* Gabriel, *Itsik*, Vf. *Yitskhok* Isaak, *Leyb* (Leo), *Leyzer*, Vf. *Eliyézyer* Elieser, *Mikhóel* Michael, *Noyekh* Noah, *Osher* Asser, *Peysekh* (Passah), *Shoel* Saul, *Shmuel* Samuel, *Volf* Wolf, *Yankev* Jakob, *Yisróel* Israel, *Yosef*, Vf. *Yoysef* Joseph.

Ferner alle Namen, die mit einem unbetonten Vokal auslauten: *Arye* (sem. = *Leyb*), *Kive*, Vf. *Akíve* Akiba, *Mordkhe* Mardochai, *Moyshé* Moses, *Shabse* Sabbatai, *Shloyme* Salomo, *Simkhe* (Freud), *Yisre* Jetro, *Yoyne* Jona, *Yude*, Vf. *Yehúde* Juda, sodann *Elye* Elias, *Shmarye* Schemarja, *Yesháye* oder *Shaye* Jesaja, und deren Vff. *Eliyóhu*, *Shmaryóhu*, *Yeshayóhu*, ferner *Leyvi* Levi.

So flektieren auch die vielen Koseformen auf *-ele*, wie *Berele* (neben *Berl* unten) zu *Ber*, und *Shloymele* (s. Diminuierungsstufen, S. 42) zu *Shloyme*, sowie solche auf *-ke* oder *-tshe*, z. B. *Berke*, *Bertshe*, mit weiterer Verniedlichung *Berkele*, *Bertshele*.

Als Personennamen gilt *Meshíekh* Messias.

Namen, die auf einen Zischlaut ausgehen, haben Gen. *-es* oder *-ns*: Nom. *Pinkhes* Pinehas, Gen. *Pinkheses*, *Pinkhesns*, ebenso *Perets* Perez, *Fayvush* (Phöbus), *Hersh*, auch *Hirsh* Hirsch.

Nom. *Khaim* Chaim, Gen. *Khaims*, Dat.Akk. *Khaim(en)*

Ebenso *Avróm*, Vf. *Avróhom* Abraham, *Binyómin* Benjamin, *Froim*, Vf. *Efróim* Ephraim, *Nokhm* Nahum, *Arn*, Vf. *Áharoyne* Aaron, *Don* Dan, *Gershn* Gerschon, *Nosn* Nathan, *Ruvn* Ruben, *Shimen* Simon, *Shimshn* Simson, *Sholem* (Fried), Vf. *Meshólem* Meschullam, auch *Mikhl* zu *Mikhóel*, und die vielen Koseformen auf silbisches *l*: *Berl*, *Hershl*, *Leybl* zu *Ber*, usw., auch *Velvl* zu *Volf*, sowie *Avréml*, *Fayvl*, *Gershl*, *Shimendl*, *Yankl*, *Yoml*, *Yosl* zu *Avróm*, *Fayvush*, *Gershn*, *Shimen*, *Yankev*, *Binyómin*, *Yosef*.

Anders als bei Substantiven können gewisse Namen auf *-e* ebenfalls das Suffix *-l* annehmen: *Shebsl*, *Yudl* zu *Shabse*, *Yude*, ferner *Shmerl* zu *Shmarye*, vgl. auch *Motl* zu *Mordkhe*.

Hierher auch *Tsvi* (sem. = Hersh, Hirsh) und die Vff. *Mórdekhay* Mar-dochai, *Shabsay* Sabbatai, *Yisroy* Jetro.

Feminina

Nom. *Khava* Eva, Gen. *Khaves*, Dat.Akk. *Khave(n)*

Ebenso *Beyle* Bella, *Blite*, *Brayne*, *Brokhe*, *Dine* Dina, *Dvashe*, *Dvoyre*, Vf. *Devóyre* Debora, *Feyge*, *Golde*, *Grushe*, *Khaye*, *Kroyne*, *Leye* Lea, *Malke* (Regina), *Rivke* Rebekka, *Royze* Rosa, *Sheyne*, *Sheve*, Vf. *Bashevé* eig. *Bas-Shéve* Batseba, *Shprintse*, *Silke*, *Sime*, *Sore* Sara, *Teme*, *Toybe*, *Trayne*, *Tsviye*, *Yente*, *Zlate* (tschech. = *Golde*). Hierher auch Koseformen auf *-ele*, z. B. *Dvoyrele*, *Reyzele*, ferner *Rokhele*, *Mirele* zu *Rokhl*, *Miryem* unten, dazu solche auf *-ke* oder *-tshe*, so *Mirke*, *Mirtshe*, mit weiterer Verniedlichung *Mirkele*, *Mirtshele*.

Hierher auch einige wenige mit konsonantischem Auslaut: *Ester* Esther, *Frumet* (am häufigsten jedoch *Frume*), sowie *Rus* Ruth, *Yudes*, Vf. *Yehúdes* Judith, gen. *Ruses*, usw.

Nom. *Rokhl* Rachel, Gen. *Rokhls*, Dat.Akk. *Rokhl(en)*

Ebenso *Etl*, *Hodl*, *Mindl*, *Tsirl*, sodann *Reyztl*, *Sheyndl* zu *Royze*, *Sheyne*, ferner *Miryem* Mirjam und dessen Koseform *Mirl*.

ZUSAMMENGESETZTE NAMEN

Bei den eigenartigen hebräisch-deutschen Doppelnamen, die sich aus gleichbedeutenden Tierbezeichnungen zusammensetzen, flektiert nur der zweite Bestandteil: *Dov-Bér* (Bär), Gen. *Dov-Bérs*, Dat.Akk. *Dov-Bérn*, ebenso *Arye-Léyb* (Löwe), *Zev-Vólf* (Wolf), ferner *Tsvi-Hirsh* (Hirsch), Gen. *Tsvi-Hirshes* oder *-Hirshns*.

Besonders in traditionellen Kreisen sind zusammengesetzte Vornamen beider Geschlechter beliebt: *Dovid-Léyb*, *Osher-Yósl*, *Khaye-Tráyne*, *Rokhl-Léye*. Nur der zweite Name wird gebeugt: Gen. *Dovid-Léybs*, *Rokhl-Léyes*, Dat.Akk. *Dovid-Leyb(n)*, *Rokhl-Leye(n)*.

Volkstümlich sind ferner feste Verbindungen mit dem Namen eines Elternteils. Dieser steht im Genitiv; man ergänze *zun* oder *yingl* bzw. *tokhter* oder *meydl*: *Rivke Yóseles*, *Shloymele Bráynes*, auch mit Titel oder Berufsbezeichnung: *Moyshé reb Shimens*, *Motl Peyse dem khazns* (S. 219); als Künstlername: *Yitskhok Bashévis* eig. *Bas-Shéves* Batsebas, S. 154. Auch Ehepartner können so bezeichnet werden: *Khaim Khaye-Tráyne*. Diese Namen werden nicht dekliniert.

LESESTÜCKE IN UMSCHRIFT

Eliesers Brautwerbung – 1. Mose 24: 32–49 ^{oo}*

³²(Eliyézyer iz) arayngegangen in hoyz; un er (Loven) hot opgebunden di kemlen, un hot derlangt shtroy un futer far di kemlen, un vaser tsu vashn zayne fis, un di fis fun di mentshn vos mit im. ³³Un es iz geshtelt gevorn far im tsum esn, ober er hot gezogt: Ikh vel nit esn, biz ikh hob geredt mayne reyd. Hot er gezogt: Red. ³⁴Hot er gezogt: Der knekht fun Avróhomen bin ikh. ³⁵Un Got hot zeyer gebentsht mayn har, un er iz gevorn raykh; un Er hot im gegeben shof un rinder, un zilber un gold, un knekht un dinstn, un kemlen un eyzlen. ³⁶Un Sore, mayn hars vayb, hot geborn a zun tsu mayn har oyf ir elter; un er hot im avekgegeben alts vos er hot gehat. ³⁷Un mayn har hot mikh bashvorn, azóy tsu zogn: Zolst nit nemen a vayb far mayn zun fun di tekhter fun dem Knaáni vos ikh zits in zayn land. ³⁸Nit andersh nor tsu mayn foters hoyz zolstu geyn, un mayn mishpókhe, un nemen a vayb far mayn zun. ³⁹Hob ikh gezogt tsu mayn har: Tomer vet di froy nit veln geyn mit mir. ⁴⁰Hot er tsu mir gezogt: Adonay, vos ikh bin gegangen far im, vet shikn zayn malekh mit dir, un vet baglikn dayn veg, un vest krign a vayb far mayn zun, fun mayn mishpókhe un fun mayn foters hoyz. ⁴¹Densmol vestu fray zayn fun mayn shvue, un du vest kumen tsu mayn mishpókhe; un oyb zey veln dir nit gebn, vestu oykh fray zayn fun mayn shvue. ⁴²Bin ikh gekumen haynt tsum kval, un hob gezogt: Adonay, Got fun mayn har Avróhomen, oyb Du vilst, ikh bet Dikh baglikn mayn veg vos ikh gey oyf im. ⁴³Ot shtey ikh baym kval vaser; un es zol zayn, az di meyd l vos kumt aroys shepn, un ikh vel zogn tsu ir: Gib mir trinken, ikh bet dikh, a bisl vaser fun dayn krug. ⁴⁴Un zi vet zogn tsu mir: i du trink, i far dayne kemlen vel ikh onshepn, zol zi zayn di vayb, vos Got hot bashert far mayn hars zun. ⁴⁵Nokh eyder ikh endik redn tsu mayn hartsn, ersht Rivke kumt aroys mit ir krug oyf ir aksl; un zi hot aropgenidert tsum kval un hot ongeshept. Hob ikh tsu ir gezogt: Gib mir trinken, ikh bet dikh. ⁴⁶Hot zi oykh gikh aropgelozt ir krug fun zikh, un hot gezogt: Trink, un oykh dayne kemlen vel ikh ontrinken. ⁴⁷Hob ikh zi gefregt un hob gezogt: Vemes tokhter bistu? Hot zi gezogt: Di tokhter fun Bsuel, dem zun fun Nokhern,

* Die mit ^{oo} versehenen Lesestücke finden sich als gesprochener Text auf der Kassette zu diesem Buch.

vos Milke hot geborn tsu im. Un ikh hob ongeton dem nozring oyf ir noz, un di orembender oyf ire hent. ⁴⁸Un ikh hob mikh geneygt un mikh gebukt tsu Adonay, un ikh hob geloybt Adonay, dem Got fun mayn har Avróhomen, vos hot mikh gefirt oyfn rikhtikn veg tsu krign di tokhter fun mayn hars an eygenem far zayn zun. ⁴⁹Un atsúnd, oyb ir vilt ton a khesed un a trayshaft mit mayn har, zagt mir; un oyb nit, zagt mir; un ikh vel mikh kern oyf rekhts oder oyf links.

Adonay sem. mein Herr
aroplozn herunternehmen
aropnidern hinabgehen
atsúnd = *atsínd* jetzt
bentshn (vgl. lat. benedicere)
     segnen
bukn zikh tsu anbeten
densmol = *denstmol* dann
derlangen geben
dinst f. Dienstmagd
ersht siehe da
eygn eigen: *an eygener* ein
     Verwandter
gikh schnell

i . . . i slaw. sowohl . . . als
khesed m. sem. Gunst
Knaáni Kanaaniter
kval m. Quelle
malekh m. sem. Engel
mishpókhe f. sem. Sippe
ontrinken (Vieh) tränken
opbindn abzáumen
ot slaw. siehe da
shepn schöpfen
shvue f. sem. Eid
tomer sem. vielleicht
trayshaft f. Treue

Psalm 137 °°

¹*Bay di taykhn fun Bavl, dortn zaynen mir gezesn un geveynt, az mir hobn zikh dermont on Tsien. ²Oyf di verbes vos in ir hobn mir oyfgehangen undzere harfn; ³vorum dortn hobn undzere fanger farlangt fun undz verter fun gezang, un undzere payniker, freylekhkeyt: Zingt undz fun dem gezang fun Tsien. ⁴Vi zoln mir zingen dos gezang fun Got oyf fremder erd?*

⁵*Oyb ikh vel dikh fargesn, Yerusholáim, zol mayn rekhte hant zikh fargesn (tsu rirn). ⁶Zol tsugeklept vern mayn tsung tsu mayn gumen, oyb ikh vel dikh nit gedenken, oyb ikh vel nit dermonen Yerusholáim oyf mayn hekhster simkhe.*

⁷*Gedenk, Got, di kinder fun Edom dem tog fun Yerusholáim; di vos hobn gezogt: Varft ayn, varft ayn biz tsum grunt in ir. ⁸Tokhter Bavl, du onge-*

breyte tsu farvistung, voyl tsu dem vos vet dir optsoln dayn tuung vos du host undz geton. ⁹Voyl tsu dem vos vet onnemen un tsehakn dayne kleyne kinder on felz.

<i>aynvarfn</i> abreißen	<i>onbreytn</i> vorbereiten
<i>dermonen</i> eingedenk sein, <i>d. zikh</i>	<i>simkhe</i> f. sem. Freude
<i>on</i> (auch <i>in</i>) sich erinnern an	<i>tuung</i> f. Tat
<i>felz</i> = <i>feldz</i> m. Felsen	<i>verbe</i> f. slaw. Weide

Übersetzung von Joas Salomo Blumgarten, *Yehoash Farlag Gezelshaft*, New York, 1941.

Geburt Jesu in Bethlehem – Lukas 2: 1–14

¹*Un es iz geven in yene teg, az a bafel iz aroysgegangen fun keyser Oy-gustus, az di gantse velt zol getseylt vern. ²Dos iz geven di ershte tsey-lung, beys Kurinius iz geven prokurator fun Sirye. ³Un ale zenen gegang-zen zikh aynshraybn, yeder eyner in zayn eygener shtot. ⁴Un Yoysef iz oykh aroyfgegangen fun Golel, fun der shtot Netséres, keyn Yehúde, tsu der shtot fun Dovidn, vos heyst Bes-lékhem, vorim er iz geven fun Dovid's hoyz un mishpókhe; ⁵tsu farshraybn zikh mit Miryomen, vos iz geven far-knast tsu im, beys zi iz geven mubéres. ⁶Un es iz geven, beys zey zenen dort geven, zenen gevorn ful di teg, az zi zol gebern. ⁷Un zi hot geboyrn ir zun dem bkhör, un hot im ayngelikht in vindelekh, un im arayngeleygt in a koríte, vorim es iz far zey nit geven keyn plats in der akhsánye.*

⁸*Un es zenen geven pástekher in yener gegnt in feld, vos hobn akhtung gegebn baynakht oyf zeyer stade. ⁹Un a malekh fun Got hot zikh tsu zey bavizn, un di herlekhkeyt fun Got hot geloykhtn arum zey; un zey hobn zikh shtark dershrokn. ¹⁰Un der malekh hot tsu zey gezogt: hot nit keyn moyre; vorim ot breng ikh aykh a gute bsure fun a groyser simkhe, vos vet zayn far dem gantsn folk; ¹¹vorim haynt iz aykh geboyrn gevorn in der shtot fun Dovidn a goyel, vos iz Moshíekh, der Har. ¹²Un dos iz a tseykhn far aykh; ir vet gefinen a kind ayngelikht in vindelekh, un lign in a koríte. ¹³Un plutsim iz mit dem malekh geven a makhne fun him-lishn khayel, vos hobn geloybt Got, un gezogt: ¹⁴koved tsu Got in der heykh, un oyf der erd sholem tsvishn mentshn, vos in zey iz zayn voylge-feln.*

LESESTÜCKE IN ORIGINALSCHRIFT

Pharaos Träume. Josephs Deutung und Ratschlag (1. Mose 41: 14–36)

¹⁴הָאֵט פֿרעה געשיקט און גערופן יוספן, און מע האָט אים אויף גיך אַרויסגענומען פון תּפּיסה. און ער האָט זיך אָבגעגאַלט, און האָט איבערגעביטן זיינע קליידער, און איז געקומען צו פֿרעהן. ¹⁵הָאֵט פֿרעה געזאָגט צו יוספן: מיר האָט זיך געחלומט אַ חלום, און ניטאָ ווער זאָל אים פֿותר זיין; און איך האָב געהערט זאָגן אויף דיר, אַז דו פֿאַרשטייט אַ חלום, אים פֿותר צו זיין. ¹⁶הָאֵט יוסף געענטפֿערט פֿרעהן, אַזוי צו זאָגן: ניט איך, גאָט וועט באַשיידן דעם פֿריד פון פֿרעהן. ¹⁷הָאֵט פֿרעה געזאָגט צו יוספן: מיר חלומט זיך, ערשט איך שטיי ביים ברעג טייך. ¹⁸און אָט גייען אַרויף פון טייך זיבן קי, פעט אויפן לייב און שיין אויפן געשטאַלט; און זיי האָבן זיך געפֿיטערט אין גראָז. ¹⁹און אָט גייען אַרויף נאָך זיי זיבן אַנדערע קי, אַרים און זייער מיאוס אויפן געשטאַלט און דאָר אויפן לייב, וואָס אין גאַנצן לאַנד מַצְרַיִם האָב איך ניט געזען זייער גלייכן אין מיאוסקייט. ²⁰און די דאָרע און מיאוסע קי האָבן אויפגעגעסן די ערשטע זיבן פעטע קי. ²¹און זיי זיינען אַריין אין זיי, און עס איז ניט געווען קענטיק אַז זיי זיינען אין זיי אַריין, און זייער אויסזען איז געווען אַזוי מיאוס ווי אין אָנהייב. און איך האָב זיך אויפגעכאַפֿט. ²²און איך האָב געזען אין מיין חלום, ערשט זיבן זאָנגען גייען-אויף אויף איין שטענגל, פֿולע און גוטע. ²³און אָט שפּראַצן אַרויס נאָך זיי זיבן זאָנגען אַיינגעטריקנטע, דיגע, פֿאַרברענטע פון מזרח-זייט. ²⁴און די דינע זאָנגען האָבן אַיינגעשלונגען די זיבן גוטע זאָנגען. האָב איך דערציילט די חרטומים, אָבער קיינער קען מיר ניט זאָגן. ²⁵הָאֵט יוסף געזאָגט צו פֿרעהן: דער חלום פון פֿרעהן איז איינער; וואָס גאָט וויל טאָן האָט ער אָנגעזאָגט פֿרעהן. ²⁶די זיבן גוטע קי דאָס זיינען זיבן יאָר, און די זיבן גוטע זאָנגען דאָס זיינען זיבן יאָר; איין חלום איז דאָס. ²⁷און די זיבן דאָרע און מיאוסע קי, וואָס זיינען אַרויפגעקומען נאָך זיי, דאָס זיינען זיבן יאָר; און די זיבן ליידיקע זאָנגען פֿאַרברענט פון מזרח-זייט, דאָס וועלן זיין זיבן הונגעריאָרן. ²⁸דאָס איז די זאָך וואָס איך האָב געזאָגט פֿרעהן: וואָס גאָט וויל טאָן האָט ער באַוווּיזן פֿרעהן. ²⁹זע, עס קומען זיבן יאָר פון גרויס זעט און גאַנצן לאַנד מַצְרַיִם ³⁰און נאָך זיי וועלן אויפשטיין זיבן הונגעריאָרן, און די גאַנצע זעט וועט זיין פֿאַרגעסן אין לאַנד מַצְרַיִם; און דער הונגער וועט פֿאַרלענדן דאָס לאַנד. ³¹און פון דער זעט וועט ניט זיין צו מערקן אין לאַנד, פון וועגן יענעם הונגער וואָס נאָכדעם; וואָרום ער וועט זיין זייער שווער. ³²און וואָס דער חלום האָט זיך איבערגעחזרט אַ צווייט מָאָל: ווייל די זאָך איז פעסט פון גאָט, און גאָט אַיילט דאָס צו טאָן. ³³און

אָצונד, זאָל פֿרעה זען אַ פֿאַרשטאַנדיקן און אַ קלוגן מאַן, און אים שטעלן איבערן
לאַנד מַצְרִים.³⁴ זאָל פֿרעה דאָס טאָן, און זאָל ער אויפזעצן אויפזעער איבערן
לאַנד, און באַוואָרענען דאָס לאַנד מַצְרִים אין די זיבן זאַטע יאָרן.³⁵ און זאָל מען
אויפזאַמלען די גאַנצע שפּייז פון דידאַזיקע גוטע יאָרן וואָס קומען, און זאָל מען
אַנקלייבן תבואה אונטער דער האַנט פון פֿרעה, פֿאַר שפּייז אין די שטעט, און
היטן.³⁶ און די שפּייז וועט זיין אַוועקגעלייגט פֿאַרן לאַנד, אויף די זיבן הונגעריאָרן
וואָס וועלן זיין אין לאַנד מַצְרִים, און דאָס לאַנד וועט ניט פֿאַרשניטן ווערן פון
הונגער.

איבערגעזערט = איבערגעכאַזערט	מַצְרִים = מיצראים
חלום = כאָלעם	פֿותר = פויסער
חֲרֻטִּים = כאַרטומים	פֿרעה = פארע
מזרח = מיזרעך	תבואה = טווע
מיאוס = מיעס	תפיסה = טפיסע

atsünd jetzt
azóy tsu zogn wörtl. so zu sagen,
Luther "und sprach"
basheydn kund tun
bavorenen bewahren, sichern
breg m. slaw. Ufer
ersht siehe da
farlendn verwüsten
farshnaydn zugrunde richten
frid m. (gehoben) Friede
iberbaytn wechseln
iberkhazern wiederholen
kentik ersichtlich
khartúmim Pl. zu *khartem m.*
Wahrsager

kholem m. Traum
kholemen zikh (unpers.) träumen
mies häßlich
obgoln = opgoln slaw. rasieren
onkleybn sammeln, zusammentra-
gen
oyf gikh eilends
oyfkhapn zikh slaw. erwachen
Pare Pharaon
poyser zayn (Träume) deuten
shprotsn sprießen
taykh m. Fluß
tfise f. Gefängnis
tvue f. Getreide
zang f. Ähre
zet f. Überfluß, eig. Sättigung

Das Hohelied Salomos (2: 1–14)

¹איך בין אַ רוז פון שָׁרוֹן, אַ ליליע פון די טאַלן. ²זווי אַ ליליע צווישן די
דערנער, אַזוי איז מיין געליבטע צווישן די טעכטער. ³זווי אַן עפּלבוים צווישן די
וואַלדביימער, אַזוי איז מיין געליבטער צווישן די זין. אין זיין שאַטן געלויסט איך

צו זיצן, און זיס איז זיין פרוכט צו מיין גומען.⁴ ער האָט מיך געבראַכט אין דער וויינקאַמער, און זיין פאָן איבער מיר איז ליבשאַפט געווען.⁵ לאָבט מיך מיט טרויבקונס, קוויקט מיך מיט עפל, וואָרום קראַנק פון ליבשאַפט בין איך.⁶ זיין לינקע האָנט אונטער מיין קאָפּ, און זיין רעכטע זאָל מיך אַרוםנעמען.⁷ איך באַשווער אײך, טעכטער פון ירושלים, ביי די הירשן אָדער ביי די הינדן פון פעלד, אויב איר וועט וועקן און אויב איר וועט אויפוועקן די ליבשאַפט, ביז זי וועט באַגערן.⁸ האָרן! מיין געליבטער! אָט-אַ קומט ער; ער שפּרינגט איבער די בערג, ער הופט איבער די הייכן.⁹ מיין געליבטער איז געגליכן צו אַ הירש, אָדער צו אַ הינד אַ יונגן; אָט-אַ שטייט ער הינטער אונדזער וואַנט, ער קוקט דורך די פענצטער, ער בליקט דורך די גראַטקעס.¹⁰ האָט זיך אָפּגערוּפּן מיין געליבטער, און געזאָגט צו מיר: שטיי דיר אויף מיין געליבטע, מיין שיינע, און קום דיר.¹¹ וואָרום זע, דער ווינטער איז אַריבער, דער רעגן איז פאַרגאַנגען, אַוועק.¹² די בלומען האָבן זיך באַוויזן אין לאַנד, די צייט פון געזאַנג איז געקומען, און דער קול פון דער טורטלטיוב לאָזט זיך הערן אין אונדזער לאַנד.¹³ דער פייגנבוים צייטיקט זיינע פריפייגן, און די ווינשטאַקן אין בליאונג גיבן אַ ריח. שטיי דיר אויף, מיין געליבטע, מיין שיינע, און קום דיר.¹⁴ מיין טויב אין די שפּאַלטן פון פעלד, אין דער פאַרבאַרגעניש פונעם באַרגטרעפּ, לאָז מיך אָנזען דיין פנים, לאז מיך הערן דיין קול, וואָרום דיין קול איז זיס, און דיין פנים איז שיין.

קול = קאַל, פנים = פאַנים, ריח = רייעך

arumnemen umschlingen
bargtrep m. Bergsteige
bavayzn zikh erscheinen
bliung f. Blüte
farborgenish f.n. Verborgenheit
felz = *feldz* m. Felsen
frifaygn (Jungfrüchte)
gelustn = *glustn* begehren
glaykhn vergleichen

gratkes Pl. slaw. Gitter
heykh f. Höhe
kol m.n. Stimme
oprufn zikh rufen
ot-ó slaw. da, siehe da
ponim n. Gesicht
reyekh m. Duft
troybkukhn m. Traubenkuchen
tsaytikn ansetzen

Übersetzung von Joas Salomo Blumgarten, Jehoash Farlag Gezelshaft, New York, 1941.